

LAPSET SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTTÄJINÄ

*Suomi
Finland*
100

Pakilan ala-asteen
vanhempainilta
22.1.2018

Telia Finland

Pelastakaa Lapset

DigiBoom
FI

Vanhempainillan keskusteluaiheita

- Nuorten somen käytöstä yleisesti: tutkimustuloksia
- Yhteenvedo ja havaintoja koulun oppilaille joulukuussa järjestetyistä ”Kivasti somessa” -tunneista
- Riskit: millaisia ilmiöitä ja ongelmia nuoret kohtaavat verkossa?
- Miten vanhempi voi tukea nuoren kasvua ja ottaa verkkoon liittyvät asiat puheeksi?
- Millaista turvallista apua ja tukea nuorille on saatavilla verkossa?

TUTKIMUKSIA NUORTEN SOMEKÄYTÖSTÄ

- Some ja nuoret 2016
 - Kyselytutkimus nuorten sosiaalisen median käytöstä. Toteutettiin koko Suomen kattavana nettikyselynä. Tässä esitettyjen tulosten vastaajina olivat 13–17-vuotiaat tytöt ja pojat (N=2244 vastaajaa). Oulun kaupunki, eBrand Suomi Oy.
- Lapset mediatuottajina (2013)
 - 8–11-vuotiaiden suomalaislasten kännykkäkuvaaminen ja heijastumia mediakasvatukseen. Verkkokysely, joka kohdennettiin 3.–5.-luokkaisille (N=314 vastaajaa) ympäri Suomea. Lisäksi haastatteluja. Helsingin yliopisto, LATU-hanke, PeLa, Aalto-yliopisto.
- Life Online Through Children's Eyes (2017)
 - Seitsemässä maassa perustetun *Children Advisory Panelin* (CAP) tulosten esittely. Yli 700 6.-9.-luokkalaista, jotka osallistuvat ryhmä- ja yksilöhaastatteluihin. Telia Company yhdessä lastensuojelujärjestöjen kanssa, Suomessa Pelastakaa Lapset ry sekä Kantar TNS Finland.

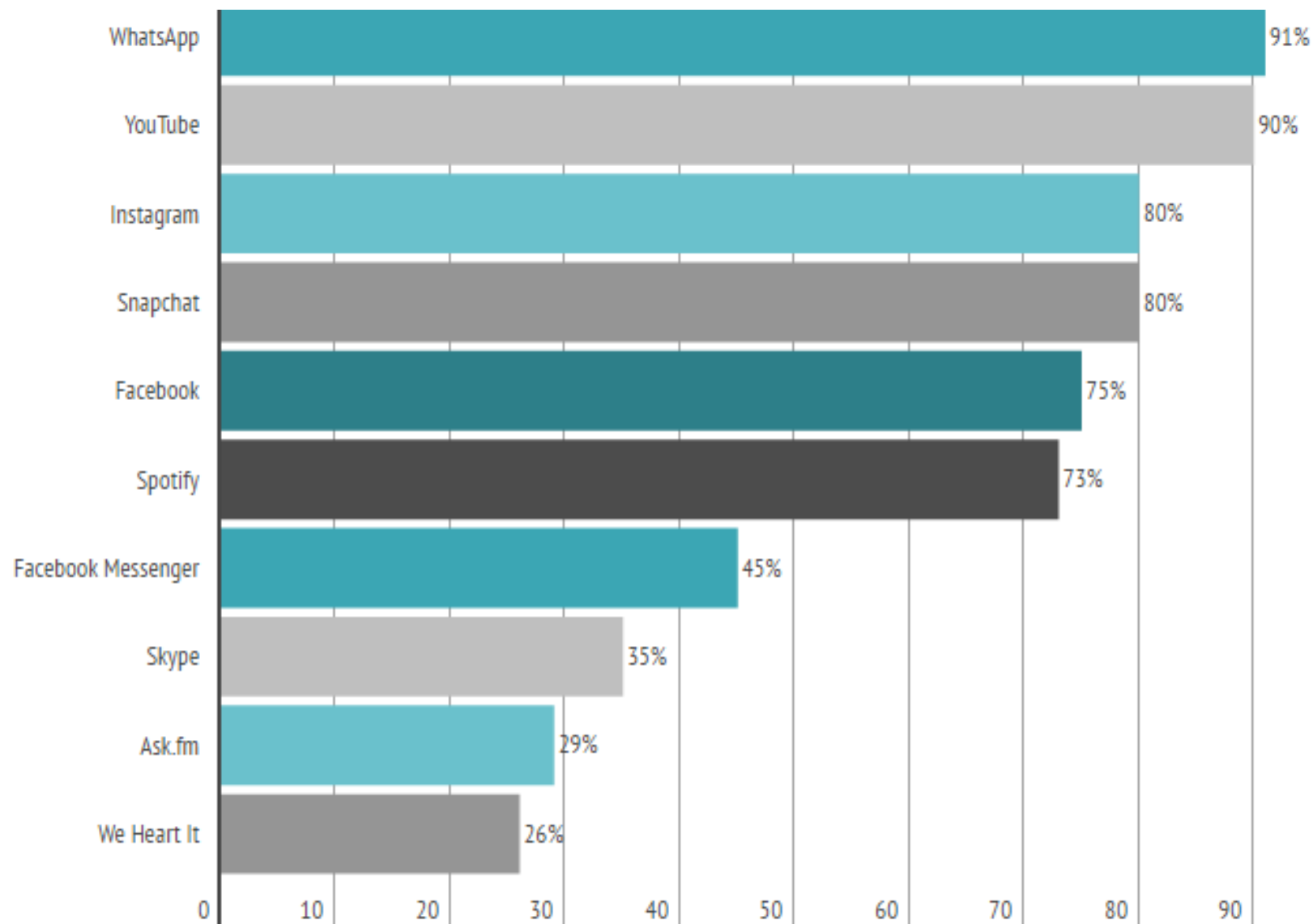
SOME JA NUORET 2016: TULOKSIA

- 95 % tutkimukseen vastanneista nuorista käyttää sosiaalisen median palveluita älypuhelimella
- Vastaajien mukaan ”tärkeimmät somepalvelut” ovat Whatsapp sekä Youtube
 - Nuorimmassa ikäryhmässä (13-17) seuraavina tulevat Instagram, Snapchat ja Facebook
- Mitä sosiaalisen median palveluissa tehdään:

1) Luetaan / katsellaan sisältöjä	(93,9 %)
2) Tykätään muiden tuottamista sisällöistä	(81,6 %)
3) Kuunnellaan musiikkia	(75,6 %)
4) Luetaan, mitä tutut tekevät	(71,8 %)
5) Käydään reaaliaikaisia keskusteluja	(59,3 %)
6) Etsitään tietoa ja kommentoidaan asioita	(48,9 %)
- Trendiennuste: tällä hetkellä suosituimmat sovellukset pysyivät kärjessä jatkossakin. Periscopen tyylisten videoiden live-lähetyspalveluiden suosio ei näytä nousevan merkittävästi. Erityisesti poikien käyttämät peli- ja yhteisöpalvelut kuten Steam ovat nousussa, samoin muut verkkopelaamiseen liittyvät palvelut.

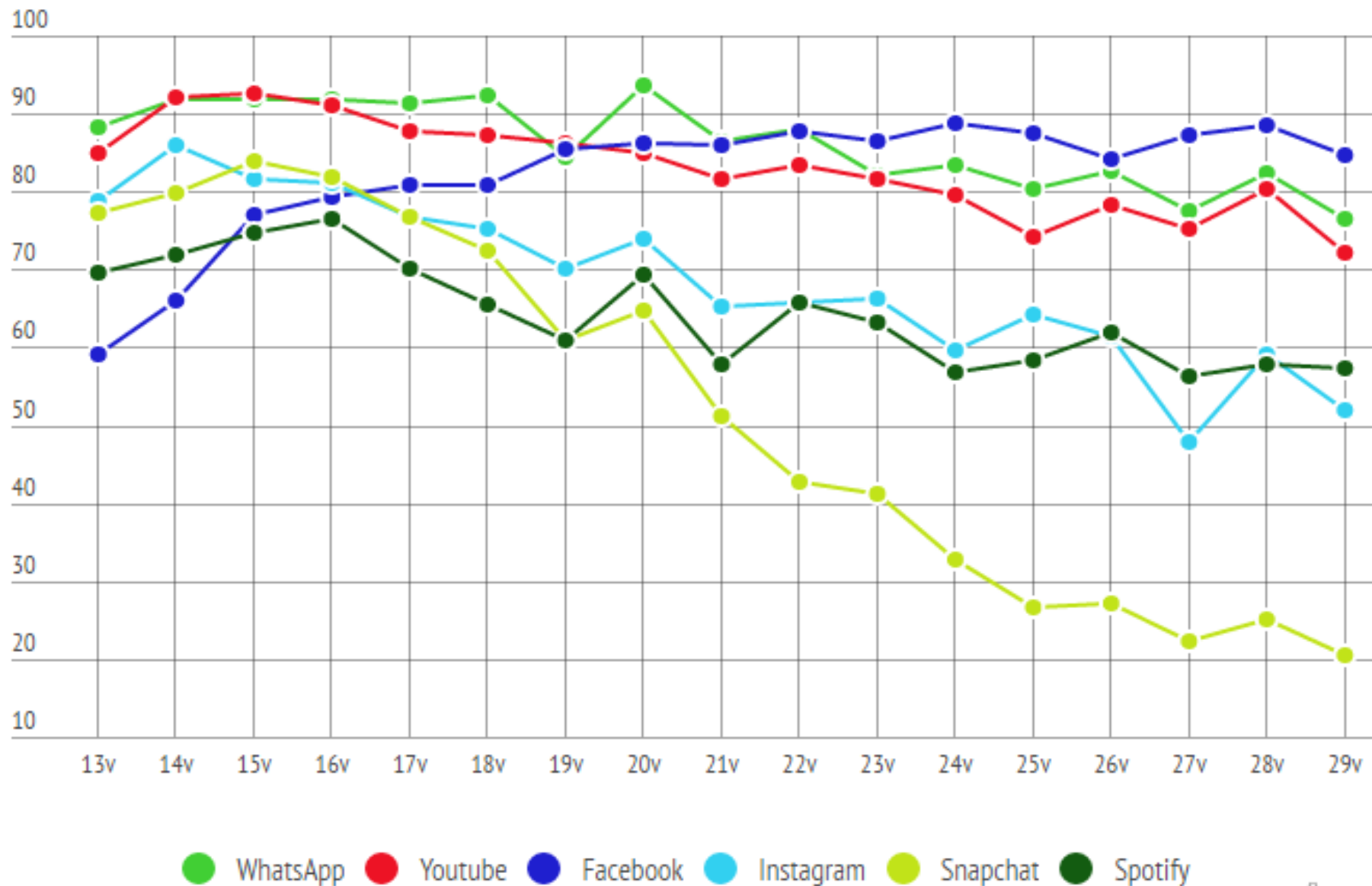
SUOSITUIMMAT SOMEPALVELUT 13–17 -VUOTIAIDEN JOUKOSSA

Some ja nuoret 2016

SOMEPALVELUIDEN KÄYTTÖ IKÄRYHMITÄIN

Some ja nuoret 2016

LIFE ONLINE THROUGH CHILDREN'S EYES : TULOKSIA

1/2

- Yleisesti: Children Advisory Panelien yli 700 jäsenen mukaan lasten 'online-elämä' ei ole vain Instagramissa olemista tai pelien pelaamista. Online-elämä on heille tärkeä osa elämää: se on monipuolista ja aktiivista sosiaalista kanssakäymistä ja tunteiden jakamista.
- Suomi: Lapset suhtautuvat positiivisesti internetiin ja sosiaalisen median luomiin mahdollisuuksiin. Vaikka he käyttävät niitä rohkeasti ja itsenäisesti, he toivovat aikuisten osallistumista niiden käyttöön.
- Lapset ovat valistuneita netin käyttäjiä ja kokevat, että aikuiset keskittyvät liiaksi netin käyttämisen riskeihin.
- Lasten suurin huoli on netistä löytyvän materiaalin luotettavuus. He haluaisivat parempia työkaluja ja taitoja tiedon luotettavuuden arvioimiseksi.
- Tytöt vaikuttavat hakevan enemmän sosiaalista sisältöä netissä, kun taas pojat käyttävät netin palveluita enemmän käytännön asioiden hoitamiseen.

LIFE ONLINE THROUGH CHILDREN'S EYES : TULOKSIA

2/2

Tutkimuksen perusteella suomalaisille lapsille yleisesti netissä tärkeitä asioita:

- Netin mahdollistama hauskanpito ja se, että voi tuntea onnellisuutta omasta tai toisen elämästä.
- Uusien tietojen ja taitojen hankkiminen sekä vaikuttaminen. Oma mielipide halutaan ilmaista ja netin kautta se koettiin monessa tilanteessa helpoimmaksi.
- Online-elämä helpottaa lapsia heidän sosiaalisten tavoitteidensa saavuttamisessa: kuulumisen tunne, kaverien tuki, hyväksytyksi ja tykättyksi tuleminen, uusien ystävien saaminen ja nykyisten kaverisuhteiden ylläpito.
- Noin 90 %:lla 7–14-vuotiaista on joko oma älypuhelin tai mahdollisuus käyttää sellaista
- 91 % 10–14 -vuotiaista käyttää älypuhelimta vapaa-ajallaan päivittäin
- Suomalaiset lapset luokitellaan ”tukea saaviksi riskinottajiksi ja seikkailijoiksi”

"Mun koko elämä on siellä (älypuhelin). Siis oikeesti kaikki: kaverit, perhe, koulu, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, aikataulut... Ilman sitä en tietäisi mitä tehdä ja minne mennä tai että mitä kaikille mun läheisille kuuluu. Mä todellakin kuolisin!"
Tyttö, 14-v.

"Mä kerran unohdin mun 4G-routerin himaan, kun me mentiin mökille. Se oli kauhein matka ikinä. Kun mulla ei ollut 4G:tä, en voinut ladata kuvia IG:hen, kattoo Netflixiä enkä pelata! Ainoa asia mitä pystyin tekemään mökillä oli kattoo vanhaa telkkaria ja jotain vanhojen ihmisten elokuvia."
Poika, 12-v.

"Ne tekevät samoja juttuja 10-vuotiaina mitä äina tein 12-vuotiaana!!"
Tyttö, 14-v.

"Mä whatsappaan mun kaverien kanssa, jotta tiedän tavataanko me kauppakeskuksessa vai Steamissa."
Poika, 14-v.

Yleensä mä oon mun bestiksen kanssa tultuani koulusta kotiin siihen asti, kun jompikumpi lähtee treeneihin. Me ollaan FaceTimessä tai Live.ly:ssä. Me tehdään läksyt yhdessä tai vaan jutellaan. Se opetti mut myös tekemään smoothieita FaceTimellä. Olisin tosi yksinäinen ilman häntä."
Tyttö, 12-v.

KIVASTI SOMESSA -ESITYS (LUOKAT 1–6)

- Aiheena käyttäytyminen ja toisen huomioiminen somessa
- Positiivinen yleisviesti, mutta somen haasteita ja ongelmiaakin käsiteltiin
- Painotuksena erityisesti valokuvien ja videoiden ottaminen ja julkaiseminen
- Lyhyt some-sovellusten läpikäynti (ikäryhmät huomioiden)
- Keskustelua netin käyttämisestä ja pelaamisesta
- Kiusaaminen somessa – ja miten siihen pitäisi reagoida?

KESKUSTELU VALOKUVISTA JA VIDEOISTA

Autoilijat pysähtyivät massoittain kuvaamaan kuolonkolaria, eräs pyysi surevia poseeraamaan kameralle - "Ei mitään kunnioitusta"

Perjantai 29.12.2017 klo 13.21 (päivitetty klo 14.45)

Hirvensalmen viimeviikkoisen kuolonkolarin valokuvaaminen ylitti hyvän maun rajat.

Liikenneonnettomuus vaati Hirvensalmella joulun alla kahden ihmisen hengen. Kuvituskuva. (VELI-JUKKA MUSTAJÄRVI/LKA)

Ennen joulua Etelä-Savon Hirvensalmella sattunut kuolonkolari kiinnosti ohiajavia autoilijoita suuressa määrin. Henkilöauton ja rekan välisessä liikenneonnettomuudessa menehtyi kaksi ihmistä.

LUE MYÖS

Iltaalehti 29.12.2017, http://www.iltalehti.fi/kotimaa/201712282200634104_u0.shtml

Poliisilta varoitus lasten nettikäytöksestä: Selfie-kulttuuri sataa suoraan pedofiilien laariin

Perjantai 5.1.2018 klo 21.54

Keskusrikospoliisi saa viikoittain kymmeniä ilmoituksia verkon lapsipornosta.

Vanhemmat eivät aina ymmärrä, mihin heidän lastensa kuvat voivat verkossa päätyä.

Ilta-lehti uutisoi torstaina belgialaisen median havainneen tavallisten perheiden lasten kuvien päätyneen venäläisille pedofiilien verkkosaitille. Kuvia on kopioitu sivustolle jo vuosia. Kuvat ovat peräisin tavallisten perheiden sosiaalisten median tileiltä.

Belgian Flanderissa ilmestyvän Nieuwsblad-lehden mukaan kuvia vuonna 2005 perustetulla saitilla on tällä hetkellä yli kolme miljoonaa ja sivustolla

LUE MYÖS

Vanhempi, harkitse jaot tarkasti - miljoonia somekuvia päätynyt Venäjällä ylläpidetyille pedofiilisivuille

Keskusrikospoliisin kyberkeskuksen rikosylikomisario **Sari Sarani** kertoo, että vastaavanlaisia sivuja on useita.

- Tämä ei todellakaan ole ainoa tällainen sivusto. Hirvittävän harva ihminen vain tiedostaa tällaisten olemassaolon. Jos lapsi on kuvassa vähänkin vähäpukeinen, tai jos lapsi on itse ottanut itsestään alastonkuvan tai -videon, niin tämä on kauppatavaraa maailmalla, Sarani huokaa.
- Pedofiilit etsivät uutta matskua koko ajan. Aina, kun nettiin laittaa tuommoista kuvamateriaalia nettiin, on se vaara, että se päätyy tällaiseen käyttöön.

Kymmeniä ilmoituksia viikossa

Suomessa ilmiötä ei voida valvoa, koska verkkotiedustelu on kielletty. Suomen poliisi saa näistä ilmiöistä tietoa ainoastaan ulkomaan viranomaisilta.

- Yhdysvalloissahan verkkoliikennettä valvotaan ja kun siellä huomataan, että laitonta materiaalia levitetään suomalaisella IP-tunnuksella, he ottavat meihin yhteyttä. Jos meidän on syytä epäillä rikosta, voimme tehdä kotietsinnän ja tutkia tietokoneen laittoman materiaalin varalta, Sarani sanoo.

Ilta-lehti 5.1.2018: http://www.iltalehti.fi/kotimaa/201801052200647897_u0.shtml

WHATSAPP YLEISIN LASTEN VÄLINEN VIESTINTÄKANAVA

Viestittely

Ääniviestit

Soittaminen

Kuvan tai videon lähettäminen

Ryhmät – viestittely esim. luokan
kesken

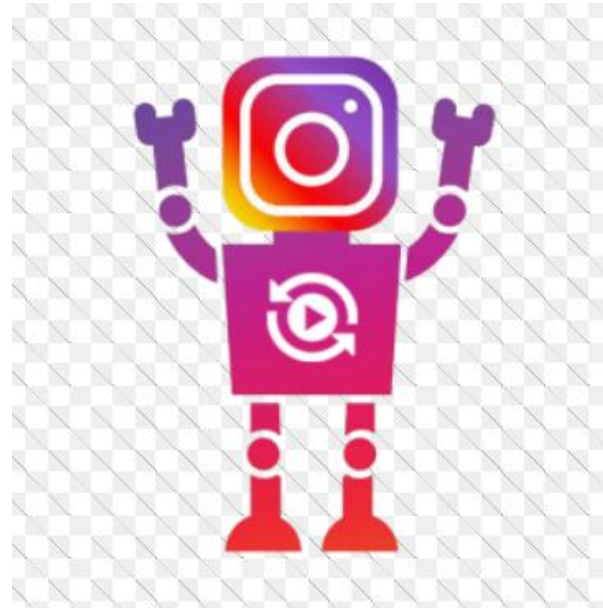
Tehtävä luokalle: ryhmän säännöt

MUUTKIN YLEISET SOMEPALVELUT OVAT HYVIN YLEISESTI KÄYTÖSSÄ ERITYISESTI VIITOS- JA KUUTOSLUOKILLA

Snapchat

Instagram

Youtube

TUBETTAMINEN

- Youtube-tilin perustamisen ikäraja on 13 vuotta
- Jos lapsi haluaa tubettaa:
 - Kannusta lasta tekemään videoita, se on hyvä ja kehittävä harrastus. Jos mahdollista, kannusta lasta tutustumaan muihin tubettajiin livetapaamisissa.
 - Huolehdi yksityisyydestä – harkitse, käytätkö omaa nimeäsi. Älä paljasta esim. asuinpaikkaasi. Keskustelkaa, saavatko vanhemmat, sisarukset ja koti näkyä videoilla.
 - Pohtikaa yhdessä, millaisen kuvan lapsi itsestään antaa verkossa.
 - Videot voi pitää myös yksityisenä tai jakaa kavereiden kesken.
 - Varautukaa erilaiseen palautteeseen. Painota lapselle että vihapuhetta, huorittelua, tappouhkauksia jne. ei pidä sietää ja niistä on ilmoitettava aina ylläpitoon. Tutustukaa turvallisuus- ja esto-ominaisuuksiin.

Entä jos sinua kiusataan?

Viesteihin ei tarvitse tai kannata vastata

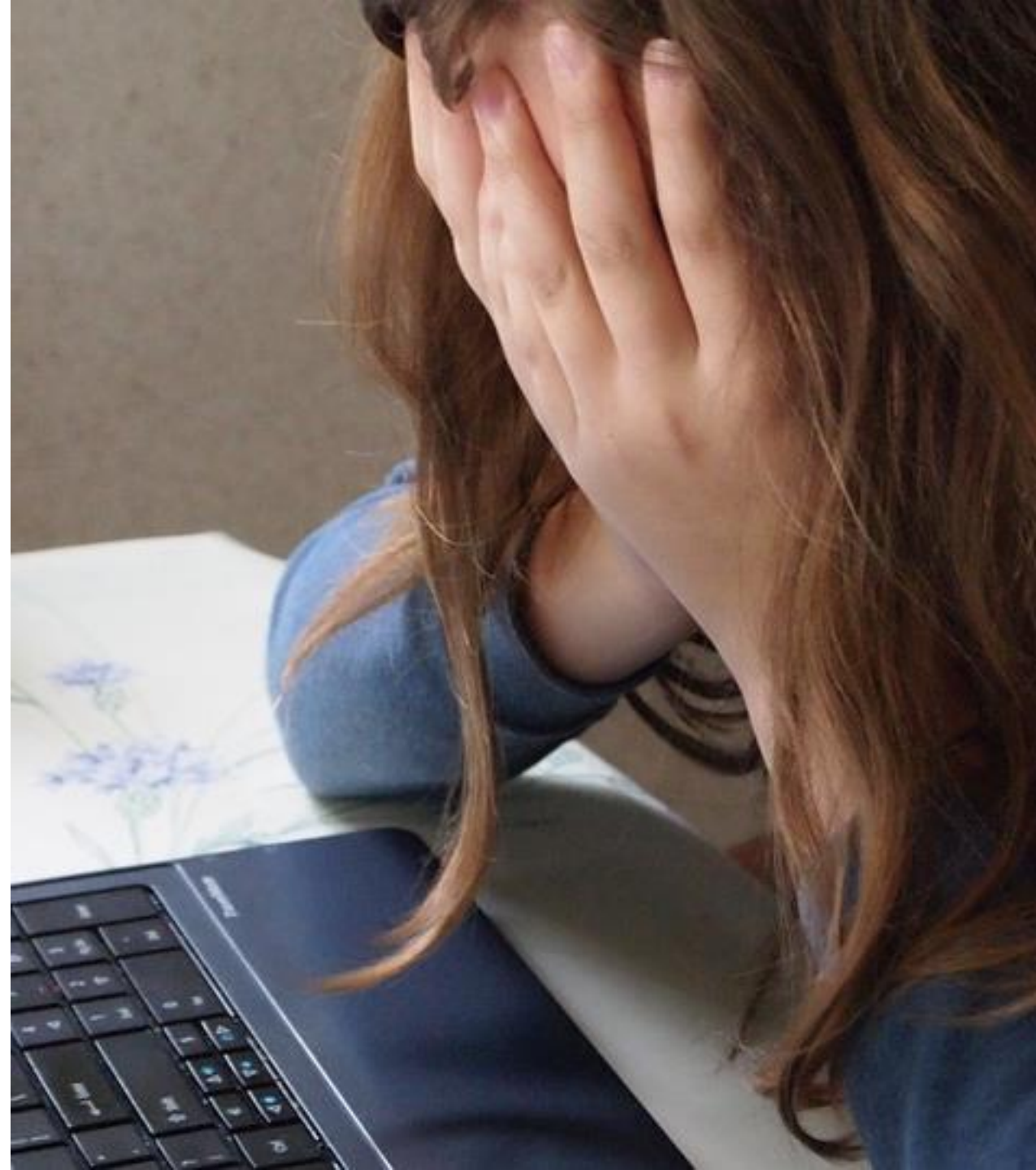
Blokkaa tai estä kiusaajat ja vihapostien kirjoittajat

Ilmianna viestit palvelun ylläpidolle

Ota kuvakaappaukset viesteistä ja tallenna ne

Puhu asiasta huoltajien tai muun luotettavan henkilön kanssa

Jos kiusaaminen on todella pahaa, on syytä ottaa yhteyttä poliisiin

Lapset netissä – opas vanhemmille

- Luo luottamuksen ilmapiiriä netin käytössä pienestä pitäen
- Älä tuomitse, väheksy, arvostele tai arvota nuoren verkkoelämää
- Ole kiinnostunut ja ylpeä lapsen verkkoelämästä ja siellä luoduista verkostoista
- Vahvista nuorta pitämään huolta itsestään ja kavereistaan sekä osaamaan sanoa ei
- Pyydä lasta kertomaan, sattuiapa verkossa mitä vaan

Riskejä

- Kiusaaminen ja häirintä
- Vihapuhe
- Epäasialliset tai laittomat sisällöt
- Lapsen itse harkitsematta jakamat sisällöt
- Identiteettivarkaudet
- Haitalliset yhteydenotot, kiristäminen

Ennaltaehkäisy

- Toimiva vuorovaikutus lapsen ja vanhemman välillä auttaa riskeistä puhumista ja ongelmien ratkomisessa
 - Anna lapsen esitellä, mikä häntä kiinnostaa; osoita kiinnostusta ja ole läsnä.
 - Tutki ja tee yhdessä lapsen kanssa
 - Näytä esimerkkiä
 - Aloita mahdollisimman varhain
- Sovi säännöistä
 - Millaiset sisällöt ovat sallittuja?
 - Mitä tehdään jos jokin asia huolestaa tai häiritsee?
 - Mihin aikaan laitteet pannaan kiinni?
- Haitallisten sisältöjen estäminen
 - Laitteiden ja palveluiden asetukset
 - Kolmannen osapuolen sovellukset

Jos jotain tapahtuu

- Ensiapu
 - Kiitä
 - Kuuntele, pysy rauhallisena
 - Etsi yhdessä ratkaisuja
- Tilanteen korjaaminen
 - Yhteys ylläpitoon
 - Asian selvittäminen toisen osapuolen kanssa
 - Yhteys kouluun, jos on tapahtunut koulun piirissä
 - Yhteys poliisiin, jos epäilet rikosta
- Tapahtuneesta oppiminen
 - Mitä tapahtui?
 - Miten varmistetaan, ettei sama tapahdu uudelleen?

CHAT

TIETOA & TUKEA

KYSY MEILTÄ

HELP.KALENTERI

ASETUKSET

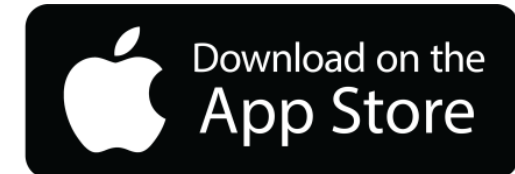

PERUSINFO

HELP.UUTISET

Help.some

- Lapsille ja nuorille oikeaa ja oikea-aikaista tietoa ja tukea.
- Mukana Pelastakaa Lapset ry, Rikosuhripäivystys ja Helsingin Nettipoliisi.

Lapsella on oikeus yksityisyyteen

- Auta lasta pohtimaan omia yksityisyyden rajoja. Mikä on hänen mielestään julkista, entä mikä yksityistä viestintää? Millaisia asioita hän on valmis kertomaan digitaalisissa yhteisöissä?
- Kannusta lasta tutustumaan palveluiden käyttöehtoihin ja keskustele, mitä palveluun sitoutuminen tarkoittaa.
- Kannusta lasta miettimään omaa digitaalista jalanjälkeään. Millaisia jälkiä jätät ja millaisia jälkiä haluat jättää verkkoon?
- Kunnioita lapsen oikeutta yksityiseen viestintään ja yksityisyyteen – viestiketjut ja kuvat ja muut viestit koneella ja kännykässä ovat lapsen yksityisasioita. Jos sinun on välttämätöntä tietää, mitä lapsi on puuhannut netissä, kerro siitä hänelle ja pyydä häntä näyttämään. Älä toimi lapsen selän takana.

Lapsella on oikeus tietoon ja osallisuuteen

- Tutkikaa pienestä pitäen erilaisia tiedonlähteitä. Millainen tieto on luotettavaa ja miten epäluotettavan tiedon voi tunnistaa?
- Auta lasta löytämään itselleen sopivia tiedonlähteitä.
- Jos lapsi kohtaa digitaalisissa ympäristöissä pelottavaa tai ahdistavaa sisältöä, pysy rauhallisena. Kiitä lasta siitä, että hän kertoo asiasta sinulle ja selvitä asiaa rauhallisesti hänen kanssaan. Muistuta myös, että pelottavaa ja ahdistavaa sisältöä ei tarvitse katsoa, vaikka toinen houkuttelisi siihen.
- Tutkikaa, millaisia vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia lapsilla on verkossa. Keskustele lapsen kanssa millaisiin asioihin lapsella on oikeus vaikuttaa ja miten asioihin voi verkossa vaikuttaa.

Lapsella on oikeus suojeluun

1/2

- Luo lapsen kanssa pienestä pitäen luottamuksellinen keskustelusuhte digitaalisiin ympäristöihin liittyvissä asioissa. Kannusta lasta kertomaan, kohtasipa hän mitä vaan verkossa. Silloin hän uskaltaa tulla kertomaan vaikeistakin asioista sinulle.
- Auta lasta vahvistamaan käsitystä hänen omista rajoista. Anna lapselle selkeät toimintaohjeet, miten hänen tulee toimia, jos kokee olonsa uhatuksi tai ahdistavaksi verkossa.
- Muistuta säännöllisesti, että lapsi tarkistaa palveluissa käyttämänsä yksityisyysasetukset. Painota lapselle, että omia yksityistietoja, salasanoja ja muita henkilökohtaisia tunnuksia ei koskaan anneta kenellekään.

Lapsella on oikeus suojeluun

2/2

- Jos lapsi kohtaa ikä- ja kehitystasoonsa nähden sopimatonta aineistoa, esimerkiksi pornoa, pysy rauhallisena. Kerro lapselle, että ahdistava tai inhottava olo on ihan tavallista ja tunne helpottaa, kun siitä puhuu turvallisen aikuisen kanssa. Vastaa lapsen kysymyksiin iän ja kehitystason mukaan.
- Pidä huoli ikärajoista. Ne ovat varoituksia, eivät suosituksia. Ikäraja ei myöskään kerro mille ikäryhmälle esimerkiksi elokuva on suunnattu. Myös useissa verkkopalveluissa on ikärajat, joita on syytä noudattaa.